

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НАРОДУ НА ПОВСТАННЯ

Софілканич Р.Ю.

*студент 2 курсу факультету європейського права та правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

*«Всяка тиранія, які б форми вона не набувала, вимагає, щоб
вільні люди, ризикуючи життям, спробували її повалити».*

(Вінстон Черчилль)

Україна обрала курс на побудову демократичної, соціальної, правової держави, в якій права та свободи людини і громадянина є найвищою соціальною цінністю. Демократичні перетворення, що відбулися останнім часом в Україні, обумовили перегляд традиційних уявлень юридичної науки щодо вікових загальноєвропейських принципів дотримання основоположних прав і свобод людей.

Метою дослідження є показати легітимність народу захищати свої природні права, своїх рідних, свою домівку і власну державу в цілому від тиранічних, деспотичних, тоталітарних, незаконних методів управління державою та народом; через мірного втручання у приватне життя рядових громадян, контролю і маніпулювання пресою та нехтуванням принципів її недоторканості і незалежності та реалізацію протидії подібним явищам через механізм народного повстання.

Події, які відбулись на світанку 30 листопада 2013 року на Майдані Незалежності в м. Києві, без сумніву ввійшли в історію незалежної України. На жаль, сумними рядками. Того вечора був мирний мітинг студентів на підтримку євроінтеграції. Алерозгін цього мітингу засвідчив що в Україні не дотримуються не тільки вітчизняного конституційного законодавства, а також ряду міжнародних норм. Наприклад:

- П.1 статті 20 Загальної декларації прав людини
Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій.

- П.1 статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Свобода зібрань та об'єднання)

Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

Це перепоновило «чашу терпіння» всього народу і почався всенародний рух спротиву. Наступного дня після злочинного побиття студентів на майдан вийшли їх батьки; вийшли не за євроінтеграцію, а проти насилля.

Неефективна система влади розглядається громадянами як невдалий контракт, і може бути ними же і розірваний. Влада у сучасній, світській свідомості людей втратила своє божественне походження і на даному етапі оцінюється виключно з позиції ефективності менеджменту. Кулуарна конкуренція в такій системі заохочується – як можливість знайти більш ефективного менеджера. При блокуванні процесу змін (узурпація влади) – право на повстання в такому ракурсі виглядає цілком природнім.

Суспільство має природне право на захист від узурпації влади. Найдієвішим механізмом такого захисту є право відкликання влади народом. Коли ж немає реальних механізмів відкликання або зміни влади, народ має законне право на повстання і розв'язання проблеми збройним шляхом. Про це право писали ще перші філософи-енциклопедисти напередодні Великої французької революції.

Цивілізований світ давно дійшов висновку, що основою громадянської свободи є неухильне дотримання всіма без винятку суб'єктами суспільних відносин прав людини. Тому настільки велике значення надається в цивілізованому демократичному світі поданням про права людини, вивченню розвитку цього подання і основам його зародження. Основоположним документом є Декларація прав людини, прийнята ООН. Основні її положення входять до Конституції України. І це - гарантія прав і свобод громадян України!

В преамбулі Загальної декларації прав людини сказано: «беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення;»

Виходячи з цього положення впливає право народу на повстання, якщо права людини не охороняються силою закону. Влада у державі узурпована, права людини не охороняються ані законодавчою, ані виконавчою, ані судовою гілкою влади. Відповідно до ст. 22 Конституції України, права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Стаття 5 Конституції в якості єдиного носія державного суверенітету та джерела влади в країні визначає народ України

суверенні права народу - це найбільше його надбання і навіть спроба замаху на них повинна рішуче припинитися, і існує держава для захисту суверенітету народу.

У цій же статті Конституції України забороняється узурпація влади - незаконне привласнення владних повноважень, коли хтось, крім суверенного правителя, нав'язує іншим незаконні обов'язки і повинності.

Присутність права на демократичне повстання в конституціях багатьох країнах є вражаючим свідченням того, що головні пріоритети конституції насправді належать не стільки державі, як довгий час було прийнято вважати в традиційній теорії конституційного права, скільки громадянському суспільству і його характерним суб'єктам.

Сьогодні інститут демократичного повстання є універсальним елементом конституційної культури. Демократичне повстання прямо передбачено в ст. 20 Конституції Німеччини 1949 р., що передбачає право німців чинити опір всякому, хто наслідиться посягнути на їх демократичний лад, якщо інші засоби при цьому не зможуть бути використані. У ст. 23 Конституції Чехії 1992 говориться, що громадяни мають право на опір посяганням на демократичні принципи прав людини та основних свобод, встановлені Хартією, якщо діяльність конституційних органів, або активне застосування правових норм стане в країні неможливим. У ст. 120 Конституції Греції 1975 дотримання Конституції довіряється патріотизму греків, правомочних і зобов'язаних надавати будь-який опір спробам скасувати їх Конституцію насильницькими засобами. Конституція Словаччини 1991 р. в ст.32 говорить: " Якщо діяльність конституційних органів або застосування правових норм стають неможливими, то кожен громадянин має право чинити опір усім, хто зазіхатиме на демократичне функціонування прав людини і основних свобод, викладених у цій Конституції". опір насильницької зміни демократичного ладу є конституційним правом громадян Естонії (ст. 54 Конституції Естонії 1992) і Литви (ст. 3 Конституції Литви 1992 р.).

Список використаних джерел

1. Конституція України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
3. Загальна декларація прав людини
4. Автономов А.С., Сивицкий В. А., Черкасов А.Л. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учебник / Под ред. А.С. Автономова. – М.: Юриспруденция, 2001.

5. Конституционное право зарубежных стран: Учебник / Под общ.ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо, Л.М. Энтина. – М.: НОРМА, 2005. – 1056 с.
6. Конституции зарубежных стран / Сост. В.Н. Дубровин. – М.: Юрлитинформ, 2001.
7. Конституції нових держав Європи та Азії. - Київ: УПФ, 2000.
8. Russell B. Authority and the Individual. - N.-Y.: Simon and Shuster, 1949.
9. Всеволод Речицкий–Эссе политике; Харьковская правозащитная группа.- Харьков.-1998.

Науковий керівник: Свида Тетяна Олександрівна, к.ю.н., доцент.